

15. Contemporary Society

Course Content

Unit-1. Introduction to Society

25 teaching hours

1. Concept of Society	2. Types of Society;
a. Primitive Society	b. Feudal Society
c. Industrial and modern Society	3. Concept of civil Society
4. Elements of Good Society	
5. Process of Social Integration and Societal Change.	

Unit-2. Challenges to the Nepalese Society

25 teaching hours

1. Poverty, Underdevelopment and Unemployment	
2. Unemployment	
3. Corruption	4. Conflict
5. Terrorism	6. Alcoholism
7. Drug Peddling	8. Impunity
9. Girl Trafficking	
10. Solution to the Challenges	

Unit-3 Civic Education Issues of Nepalese Society

25 teaching hours

1. Concept and importance of Civic Education
2. Concept of Citizenship, its acquisition and loss with reference to the present Constitution of Nepal
3. Citizenship Rights under the Present Constitution of Nepal.
4. State and its restructuring.
5. Nepalese political system :
 - a. Legislative
 - b. Judiciary
 - c. Executive
6. Decentralization and local self governance.

Unit-4 Right and Justice

25 teaching hours

1. Concept of Human Rights	2. Key Components of Human Rights
a. Civil and Political Rights	
b. Social Economic and Cultural Rights	
c. Concept of Peace	
d. Minority Rights	
e. Right to Development	
3. Women rights and trends and challenges of Nepalese Women's Participation in Social, Political and Economic Life	
4. National Human Rights Commission.	
5. Social justice in Nepalese context: a. Childrenb. Womenc. Madheshid. Dalite. Indegeneous Janajati and backward communities	

Unit-5. Environment and Sustainable Development

25 teaching hours

1. Environment and Human society
 - a. Factors effecting environment
 - b. Environmental pollution and efforts for environment protection
2. Concept of Sustainable Development
3. Key Components of Sustainable Development
4. Interralationship between environment and sustainable development
5. Policies of the Nepal Government for environment and Sustainable Development

Unit-6. Nepal's Foreign Relation

25 teaching hours

1. Nepal and its Neighbours: China and India.
2. Nepal and SAARC
3. Nepal and Nonaligned Movement
4. Nepal and the UN
5. Nepal and WTO
6. Role of the UN in Nepal's peace process.

MODEL QUESTION**[HSEB Examination 2072 (2015)]**

Time: 3 hrs.

Full Marks:- 100

Pass Marks:- 35

समूह 'क' (Group 'A')

(विस्तृत उत्तरात्मक प्रश्नहरू/Long answer questions)

कुनै छ प्रश्नको उत्तर दिनुहोस् (Attempt any Six questions): 6×10=60

1. समाजको परिभाषा दिई औद्योगिक समाजका विशेषताहरू बयान गर्नुहोस् ।
Define society, and describe the characteristics of industrial society. [From Unit 1]
2. नेपालमा बेरोजगारीका कारणहरू औल्याउदै यसको समाधानका उपायहरू सुझाउनुहोस् ।
Point out the causes of unemployment in Nepal, and suggest the measures to solve it. [From Unit 2]
3. नागरिक शिक्षा भनेको के हो ? यसको महत्त्वबारे छलफल गर्नुहोस् ।
What is civic education? Discuss its importance. [From Unit 3]
4. मानव अधिकारका मुख्य अङ्गहरूको विश्लेषण गर्नुहोस् ।
Analyse the key components of human rights. [From Unit 4]
5. वातावरणलाई प्रभाव पार्ने विभिन्न तत्वहरूको वर्णन गर्नुहोस् ।
Describe the various factors affecting environment. [From Unit 5]
6. असंलग्नताको अवधारणालाई स्पष्ट पार्दै, असंलग्न आन्दोलनमा नेपालको भूमिकाबारे चर्चा गर्नुहोस् ।
Clarify the concept of nonalignment, and state the role of Nepal in nonalignment movement. [From Unit 6]
7. नेपालको सामाजिक, राजनैतिक र आर्थिक जीवनमा महिलाहरूको सहभागिताबारे छलफल गर्नुहोस् ।
Discuss women's participation in Nepalese social, political and economic life. [From Unit 4]
8. सामाजिक परिवर्तनको प्रक्रियाको वर्णन गर्नुहोस् ।
Describe the process of social change. [From Unit 1]

समूह 'ख' (Group 'B')

(सङ्क्षिप्त उत्तरात्मक प्रश्नहरू/Short answer questions)

कुनै आठ प्रश्नको उत्तर दिनुहोस् (Attempt any eight questions): 8×5=40

9. आदिम समाजका प्रमुख विशेषताहरू औल्याउनुहोस् ।
Point out the chief characteristics of primitive society. [From Unit 1]
10. जाँड रक्सी सेवन नेपाली समाजको लागि चुनौती हो, किन ?
Alcoholism is a challenge to Nepalese Society. Why? [From Unit 2]
11. विकेन्द्रीकरणको अवधारणालाई स्पष्ट पार्नुहोस् ।
Clarify the concept of decentralization. [From Unit 3]
12. राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगका कार्यहरू उल्लेख गर्नुहोस् ।
Indicate the functions of National Human Rights Commission. [From Unit 4]
13. दिगो विकास भन्नाले के बुझिन्छ ?
What do you mean by sustainable development? [From Unit 5]

१४. सार्कका उद्देश्यहरू सूचीबद्ध गर्नुहोस् ।
List the objectives of SAARC. [From Unit 6]
१५. विश्व व्यापार सङ्गठनका कार्यहरू औल्याउनुहोस् ।
Point out the functions of WTO. [From Unit 6]
१६. नेपालमा बढ्दो भ्रष्टाचारलाई नियन्त्रण गर्ने उपायहरू सुझाउनुहोस् ।
Suggest the measures to control corruption increasing in Nepal. [From Unit 2]
१७. नेपालको नागरिकता प्राप्त गर्ने प्रक्रिया उल्लेख गर्नुहोस् ।
Mention the process of acquiring citizenship of Nepal. [From Unit 3]
१८. सामाजिक न्याय भनेको के हो ? उदाहरण सहित स्पष्ट पार्नुहोस् ।
What is social justice? Clarify with example. [From Unit 4]

Exam Questions

Unit 1: Introduction to Society

१. समाजको परिभाषा दिँदै औद्योगिक समाजका विशेषताहरू बयान गर्नुहोस् ।
Define society, and describe the characteristics of industrial society. [Q.N.1, 2072]
२. सामाजिक परिवर्तनको प्रक्रियाको वर्णन गर्नुहोस् ।
Describe the process of social change. [Q.N.8, 2072]
३. आदिम समाजका प्रमुख विशेषताहरू औल्याउनुहोस् ।
Point out the chief characteristics of primitive society. [Q.N.9, 2072]
४. समाजलाई परिभाषित गरी यसका प्रकारहरू उल्लेख गर्नुहोस् ।
Define society and state its types. [Q.N.1, 2071]
५. नागरिक समाज भनेको के हो ?
What is civil society? [Q.N. 9, 2071]
६. असल समाजका तत्त्वहरू उल्लेख गर्नुहोस् ।
State the elements of a good society. [Q.N.17, 2071]
७. समाजलाई परिभाषित गरी असल समाजका तत्त्वहरू उल्लेख गर्नुहोस् ।
Define society and mention the elements of a good society. [Q.N. 1, 2070]
८. नेपालमा नागरिक समाजले खेलेको भूमिकाबारे उल्लेख गर्नुहोस् ।
State the role played by civil society in Nepal. [Q.N. 9, 2070]
९. समाज भनेको के हो ? यसका प्रकारहरूबारे छलफल गर्नुहोस् ।
What is society? Discuss its types. [Q.N. 1, 2069]
१०. असल समाजका तत्त्वहरू के के हुन् ?
What are the elements of a good society? [Q.N. 9, 2069]
११. समाजका प्रकारहरू उल्लेख गरी कुनै एकको विशेषता बताउनुहोस् ।
Mention the types of society and describe the feature of any one. [Q.N.1,2068]
१२. नेपालमा नागरिक समाजको भूमिका बताउनुहोस् ।
Describe the role played by civil society in Nepal. [Q.N.9,2068]
१३. असल समाजका कार्यहरू के के हुन् ?
What are the functions of a good society? [Q.N.10,2068]
१४. समाजलाई परिभाषित गरी यसका तत्त्वहरूको वर्णन गर्नुहोस् ।
Define society and describe its elements. [Q.N. 1, 2067]
१५. असल समाजका विशेषताहरू उल्लेख गर्नुहोस् ।
State the features of good society. [Q.N. 9, 2067]
१६. समाजलाई वर्गिकरण गरी कुनै एकको विशेषता उल्लेख गर्नुहोस् ।
Classify society and mention the features of any one. [Q.N. 1, 2066]
१७. सामाजिक परिवर्तनका प्रकृया उल्लेख गर्नुहोस् ।
State the process of social change. [Q.N. 10, 2066]

१८. समाजको परिभाषा दिई यसका विशेषताहरूको वर्णन गर्नुहोस् ।
Define society and describe its characteristics. [Q.N. 1, 2065]
१९. कृषि समाजका विशेषताहरू उल्लेख गर्नुहोस् ।
Indicate the characteristics of agricultural society. [Q.N. 6, 2065]
२०. समाजको परिभाषा दिई असल समाजका तत्वहरू उल्लेख गर्नुहोस् ।
Define society and state the elements of a good society. [Q.N. 4, 2064]
२१. कस्तो समाजलाई आदिम समाज भनिन्छ ? उदाहरणसहित वर्णन गर्नुहोस् ।
What type of society is called primitive society ? Describe with examples. [Q.N. 6, 2064]
२२. सामाजिक एकीकरण भनेको के हो ? यस प्रक्रियामा विभिन्न तत्वहरूको विश्लेषण गर्नुहोस् ।
What is social integration ? Analyse various elements of this process. [Q.N. 3(or), 2063]
२३. कृषि समाजका विशेषताहरू औल्याउनुहोस् ।
Point out the characteristics of agricultural society. [Q.N. 6, 2063]
२४. असल समाजका तत्वहरू उल्लेख गर्नुहोस् । ती तत्वहरू नेपाली समाजमा कस्तोको विद्यमान छन् ?
State the elements of a good society. How far these elements are prevailed in Nepalese society ? [Q.N. 1, 2062]
२५. समाजको परिभाषा दिनुहोस् र सामाजिक परिवर्तनको प्रक्रियाको छलफल गर्नुहोस् ।
Define society and discuss the process of social change. [Q.N. 1, 2061]
२६. सूचना समाज भन्नाले के बुझ्नुहुन्छ ?
What do you mean by information society ? [Q.N. 10, 2061]
२७. सामाजिक एकीकरण भन्नाले के बुझ्नुहुन्छ ? यसको प्रक्रियाको वर्णन गर्नुहोस् ।
What do you mean by social integration ? Describe its process. [Q.N. 1, 2060]
२८. सामाजिक परिवर्तनका कारणहरू केके हुन् ?
What are the causes of social change ? [Q.N. 6, 2060]

Unit 2: Challenges to the Nepalese Society

१. नेपालमा बेरोजगारीका कारणहरू औल्याउँदै यसको समाधानका उपायहरू सुझाउनुहोस् ।
Point out the causes of unemployment in Nepal, and suggest the measures to solve it. [Q.N.2, 2072]
२. जाँड रक्सी सेवन नेपाली समाजको लागि चुनौती हो, किन ?
Alcoholism is a challenge to Nepalese Society. Why? [Q.N.10, 2072]
३. नेपालमा बढ्दो भ्रष्टाचारलाई नियन्त्रण गर्ने उपायहरू सुझाउनुहोस् ।
Suggest the measures to control corruption increasing in Nepal. [Q.N.16, 2072]
४. नेपाली समाजका चुनौतीहरूको सूची बनाउँदै कुनै तिनको व्याख्या गर्नुहोस् ।
List the challenges of Nepalese society and explain any three of them. [Q.N.3, 2071]
५. आतङ्कवाद भनेको के हो ? What is terrorism? [Q.N. 16, 2071]
६. नेपाली समाजका चुनौतीहरू के के हुन् ? कुनै दुईको परिचय दिनुहोस् ।
What are the challenges of Nepalese society? Give introduction of any two. [Q.N. 2, 2070]
७. गरिबीलाई परिभाषित गर्दै यसको बढ्दोतरीका कारण औल्याउनुहोस् ।
Define poverty and point out its growing causes. [Q.N. 10, 2070]
८. चेलीबेटी ओसारपसार भनेको के हो ? यसका कारणहरू के के हुन् ?
What is girls trafficking? What are its causes? [Q.N. 11, 2070]
९. लागुपदार्थ र औषधिबीचको फरक देखाई लागु पदार्थबाट हुने बेफाइदाहरू औल्याउनुहोस् ।
Show the difference between drug and medicine and point out the harms caused by drugs. [Q.N. 18, 2070]
१०. नेपाली समाजका चुनौतीहरूको सूची बनाउँदै कुनै दुईको व्याख्या गर्नुहोस् ।
List the challenges of the Nepalese society and explain any two of them. [Q.N. 2, 2069]
११. बेरोजगारीले पार्ने समस्याहरू औल्याउनुहोस् ।
Indicate the problems caused by unemployment. [Q.N. 10, 2069]

१२. द्वन्द्व र भ्रष्टाचार सम्बन्धी धरणालाई स्पष्ट पार्नुहोस् ।
Clarify the concept of conflict and corruption. [Q.N. 13, 2069]
१३. लागू औषधी ओसारपसारले समाजमा पार्ने प्रभाव औल्याउनुहोस् ।
Point out the impact of drug-peddling in society. [Q.N. 18, 2069]
१४. चेलीबेटी बेचबिखनका काराहरू केके हुन् ? त्यसलाई नियन्त्रण गर्ने उपायहरू सुझाउनुहोस् ।
What are the causes of girl's trafficking? Suggest the measures to control them. [Q.N.2,2068]
१५. नेपाली समाजमा विद्यमान विभिन्न खाले अपराधहरूको सूची बनाई कुनै दुईको चिनारी दिनुहोस् ।
List the various types of crimes existing in Nepalese society and identify any two of them. [Q.N.8,2068]
१६. दण्डहीनता के हो ? नेपालमा यो मौलाउँदै जानुको कारणहरू औल्याउनुहोस् ।
What is impunity? Point out the causes of its growing in Nepal. [Q.N.11,2068]
१७. द्वन्द्व र भ्रष्टाचार सम्बन्धी धरणालाई स्पष्ट पार्नुहोस् ।
Clarify the concept of conflict and corruption. [Q.N.12,2068]
१८. नेपाली समाजका चुनौतीहरू औल्याई कुनै दुईको चिनारी दिनुहोस् ।
Point out the challenges of Nepalese society and identify any two of them. [Q.N. 2, 2067]
१९. लागू औषध ओसारपसारले समाजमा पार्ने प्रभाव औल्याउनुहोस् ।
Point out the impact of drug paddling in society. [Q.N. 10, 2067]
२०. नेपाली समाजमा अपराध बढ्दै जानुका कारणहरू केलाइ त्यसलाई नियन्त्रण गर्न चारवटा उपायहरू सुझाउनुहोस् ।
Analyze the causes of increasing crime in Nepalese society and suggest four measures to control them. [Q.N. 2, 2066]
२१. नेपाली समाजमा विद्यमान हिंसाका प्रकारहरूको वर्णन गर्नुहोस् ।
Describe the types of violence prevalent in Nepalese society. [Q.N. 10((or), 2066]
२२. नेपालमा देखिएका विभिन्न किसिमका हिंसाहरूबारे छलफल गर्नुहोस् ।
Discuss the various types of violence observed in Nepal. [Q.N. 2, 2065]
२३. लागूपदार्थ र औषधिका के फरक छ ? लागूपदार्थबाट हुने हानिहरू उल्लेख गर्नुहोस् ।
What is the difference between drugs and medicines? State the harms caused by drugs. [Q.N. 7, 2065]
२४. नेपालमा बलात्कारको घटनाहरूका कारण र परिणामहरू उल्लेख गर्नुहोस् ।
State the causes and impacts of rape in Nepal. [Q.N. 7, 2064]
२५. लागूपदार्थ सेवनका कारण र परिणामहरू औल्याउँदै यसको ओसारपसार कम गर्न कुनै तीनओटा उपायहरू सुझाउनुहोस् ।
Point out the causes and effects of drug addiction, and suggest any three measures to minimise drug peddling. [Q.N. 5, 2063]
२६. नेपाली समाजका मुख्य चुनौतीहरू के-के हुन् ? तिनीहरूको समाधानका लागि ६ ओटा सुझावहरू दिनुहोस् ।
What are the challenges to Nepalese Society? Give six suggestions to solve them. [Q.N. 2, 2062]
२७. हिंसा भन्नाले के बुझिन्छ ? यसलाई नियन्त्रण गर्ने उपायहरू औल्याउनुहोस् ।
What do you mean by violence? Point out the ways to overcome it. [Q.N. 9, 2062]
२८. "गरिबी, अल्पविकास र बेरोजगारी एकआपसमा आवद्ध छन् ।" विवेचना गर्नुहोस् ।
"Poverty, underdevelopment and unemployment are interrelated" Discuss. [Q.N. 10, 2062]
२९. चेली-बेटी बेचबिखन तथा नसालू पदार्थको ओसारपसारका कारणहरू के के हुन् ? ती समस्याहरू कसरी समाधान गर्न सकिन्छ ?
What are the causes of girl trafficking and drug peddling? How could these problems be solved? [Q.N. 2, 2061]

३०. नेपाली समाजमा देखिएका विभिन्न अपराधहरू उल्लेख गर्नुहोस् ।
Point out the various crimes found in Nepalese society. [Q.N. 9, 2061]
३१. नेपालमा बेरोजगारी समस्यालाई समाधान गर्न आफ्ना सुझावहरू प्रस्तुत गर्नुहोस् ।
Give your suggestions to solve unemployment problem in Nepal. [Q.N. 7, 2060]

Unit 3: Civic Education Issues of Nepalese Society

१. नागरिक शिक्षा भनेको के हो ? यसको महत्त्वबारे छलफल गर्नुहोस् ।
What is civic education? Discuss its importance. [Q.N.3, 2072]
२. विकेन्द्रीकरणको अवधारणालाई स्पष्ट पार्नुहोस् ।
Clarify the concept of decentralization. [Q.N.11, 2072]
३. नेपालको नागरिकता प्राप्त गर्ने प्रक्रिया उल्लेख गर्नुहोस् ।
Mention the process of acquiring citizenship of Nepal. [Q.N.17, 2072]
४. विकेन्द्रीकरण भन्नाले के बुझिन्छ ? यसको महत्त्व औल्याउनुहोस् ।
What is meant by decentralization? Point out its importance. [Q.N.2, 2071]
५. न्यायपालिकाका कार्यहरूबारे छलफल गर्नुहोस् ।
Discuss the functions of judiciary. [Q.N.4, 2071]
६. राज्य भनेको के हो ? यसका तत्त्वहरूबारे वर्णन गर्नुहोस् ।
What is state? Describe its elements. [Q.N.5, 2071]
७. नेपालमा नागरिकता प्राप्त गर्ने आधारहरू उल्लेख गर्नुहोस् ।
Mention the basis of acquisition of citizenship in Nepal. [Q.N. 11, 2071]
८. राज्य पुनः संरचना भनेको के हो ? What is state restructuring? [Q.N. 18, 2071]
९. नेपालको वर्तमान संविधानले दिएको नागरिकका मौलिक अधिकारहरूको सूची बनाई कुनै दुईको वर्णन गर्नुहोस् ।
List and describe any two of the fundamental rights of citizen under the present constitution of Nepal. [Q.N. 3, 2070]
१०. सरकारका प्रमुख अङ्गहरू के के हुन् ? व्यवस्थापिकाका कार्यहरू उल्लेख गर्नुहोस् । What are the organs of the government? State the functions of legislative. [Q.N. 4, 2070]
११. कार्यपालिकाका मुख्य कार्यहरूको सूची बनाउनुहोस् ।
List the major functions of executive. [Q.N. 12, 2070]
१२. 'राज्यको पुनरसंरचना' भन्ने धारणालाई स्पष्ट पार्नुहोस् ।
Clarify the concept of 're-structuring of state'. [Q.N. 13, 2070]
१३. नागरिकता कसरी प्राप्त र समाप्त हुन्छ ? व्याख्या गर्नुहोस् ।
How is citizenship acquired and lost? Explain. [Q.N. 3, 2069]
१४. न्यायपालिकाका कार्यहरूको सूची बनाउनुहोस् र कुनै दुईको व्याख्या गर्नुहोस् ।
List the function of judiciary and explain any two of them. [Q.N. 6, 2069]
१५. नागरिक शिक्षाको महत्त्वबारे उल्लेख गर्नुहोस् ।
Mention the importance of civic education. [Q.N. 15, 2069]
१६. राज्य पुनः संरचना भनेको के हो ? What is state restructuring? [Q.N. 16, 2069]
१७. नेपालको वर्तमान संविधानद्वारा प्रदत्त नागरिक हकहरू उल्लेख गर्नुहोस् ।
State the citizens rights provided by the present constitution of Nepal. [Q.N.3,2068]
१८. राज्यलाई परिभाषित गरी यसको पुनः संरचना गर्दा ध्यान दिनु पर्ने कुराहरू औल्याउनुहोस् ।
Define State and point out the factors to be considered for its re-structuring. [Q.N.4,2068]
१९. न्यायपालिकाका प्रमुख कार्यहरूलाई सूचीबद्ध गर्नुहोस् ।
List the major functions of judiciary. [Q.N.13,2068]
२०. वर्तमान नेपालमा नागरिकता प्राप्त गर्ने उपायहरू बताउनुहोस् ।
State the ways of acquiring citizenship in present Nepal. [Q.N.14,2068]

२१. नेपाली समाजमा अपराधहरू बढ्दै जानुका कारणहरू बताउँदै त्यसलाई नियन्त्रण गर्ने उपायहरू सुभाउनुहोस् ।
(Describe the causes of increasing crimes in Nepalese society and suggest measures to control them. [Q.N. 3, 2067]
२२. व्यवस्थापिकाको प्रमुख कार्यहरू सूचीबद्ध गर्नुहोस् ।
List the main functions of legislative body. [Q.N. 11, 2067]
२३. नागरिक शिक्षाको प्रमुख अङ्गहरू उल्लेख गर्नुहोस् ।
State the main components of civic education. [Q.N. 12, 2067]
२४. राज्यको पुनः संरचनाका लागि तपाईंका केके सुझावहरू छन् ?
What suggestions do you have to restructure the state? [Q.N. 13, 2067]
२५. विकेन्द्रीकरणको अर्थ उदाहरणसहित प्रष्ट्याउनुहोस् ।
Clarify the meaning of decentralization with examples. [Q.N. 15, 2067]
२६. नागरिक शिक्षाका अङ्गहरू के के हुन् ? कुनै दुईको वर्णन गर्नुहोस् ।
What are the components of civic education? Describe any two. [Q.N. 3, 2066]
२७. नागरिक शिक्षा र चरित्र निर्माण बीचको सम्बन्ध बताउनुहोस् ।
State the relationship between civic education and character building. [Q.N. 9, 2066]
२८. नेपाल अधिराज्यको संविधान, २०७२ अन्तर्गत नेपाली नागरिकहरूलाई प्रदान गरिएका मौलिक हकहरूको सूची बनाउँदै कुनै तीनको व्याख्या गर्नुहोस् ।
List the fundamental rights given to the Nepalese citizens under the constitution of the Kingdom of Nepal, 1990 and explain any three of them. [Q.N. 3, 2065]
२९. नागरिक शिक्षाको अर्थ उल्लेख गर्दै असल नागरिकको चरित्र निर्माणमा नागरिक शिक्षाको भूमिकाबारे छलफल गर्नुहोस् ।
State the meaning of civic education and discuss its role in the character building of a good citizen. [Q.N. 3(Or), 2065]
३०. नागरिक मनोवृत्ति भन्नाले के बुझिन्छ ? कुनै ६ ओटा नागरिक मनोवृत्तिहरूको सूची बनाउनुहोस् ।
What do you mean by civic disposition ? List any six civic dispositions. [Q.N. 8, 2065]
३१. नागरिकता र चरित्र निर्माणसँग नागरिक शिक्षाको के-कस्तो सम्बन्ध छ ? छलफल गर्नुहोस् ।
Discuss the relations of civic education with citizenship and character building. [Q.N. 4(or), 2064]
३२. नेपाल अधिराज्यको संविधान, २०७२ अन्तर्गत नेपाली नागरिकहरूलाई प्रदान गरिएका स्वतन्त्रतासम्बन्धी अधिकारहरूको वर्णन गर्नुहोस् ।
Describe the rights to freedom given to Nepalese citizens under the constitution of the Kingdom of Nepal, 1990. [Q.N. 8, 2064]
३३. नागरिक शिक्षासँग सम्बन्धित विभिन्न अवधारणाहरूको सूची बनाई कुनै तीनको व्याख्या गर्नुहोस् ।
List the various concepts related to civic education, and explain any three. [Q.N. 4, 2063]
३४. नागरिक मनोवृत्तिहरूको सूची बनाउँदै कुनै एकको व्याख्या गर्नुहोस् ।
List civic dispositions, and explain any one. [Q.N. 8, 2063]
३५. नागरिक शिक्षाको आधारभूत तत्त्वहरूको व्याख्या गर्नुहोस् ।
Explain the basic components of civic education. [Q.N. 3, 2062]
३६. नागरिक शिक्षाको महत्त्व उल्लेख गर्नुहोस् ।
State the importance of civic education. [Q.N. 6, 2062]
३७. नागरिक शिक्षा भन्नाले तपाईं के बुझ्नुहुन्छ ? नागरिक प्रवृत्ति र नागरिक कौशलहरू विकास गर्न आफ्ना सुझावहरू प्रस्तुत गर्नुहोस् ।
What do you mean by civic education ? Give your suggestions to develop civic attitude and skills. [Q.N. 3, 2061]

३८. प्रचलित संविधानले नेपाली नागरिकलाई प्रदान गरेको मौलिक अधिकारहरूको उल्लेख गर्नुहोस् ।
State the Fundamental Rights of Nepalese citizens given by the present constitution. [Q.N. 4(Or), 2061]
३९. सामाजिकीकरणलाई परिभाषित गर्नुहोस् तथा सामाजिकीकरणको एजेन्टको रूपमा परिवारको भूमिकाबारे छलफल गर्नुहोस् ।
Define socialization, and discuss the role of family as an agent of socialization. [Q.N. 3, 2060]
४०. नेपालमा नागरिक शिक्षाको महत्त्वबारे व्याख्या गर्नुहोस् ।
Explain the importance of civic education in Nepal. [Q.N. 8, 2060]
४१. नागरिक मनोवृत्ति भन्नाले के बुझ्नुहुन्छ ?
What do you mean by civic dispositions ? [Q.N. 9, 2060]

Unit 4: Right & Justice

१. मानव अधिकारका मुख्य अङ्गहरूको विश्लेषण गर्नुहोस् ।
Analyse the key components of human rights. [Q.N.4, 2072]
२. नेपालको सामाजिक, राजनैतिक र आर्थिक जीवनमा महिलाहरूको सहभागिताबारे छलफल गर्नुहोस् ।
Discuss women's participation in Nepalese social, political and economic life. [Q.N.7, 2072]
३. राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगका कार्यहरू उल्लेख गर्नुहोस् ।
Indicate the functions of National Human Rights Commission. [Q.N.12, 2072]
४. सामाजिक न्याय भनेको के हो ? उदाहरण सहित स्पष्ट पार्नुहोस् ।
What is social justice? Clarify with example. [Q.N.18, 2072]
५. मानवअधिकारलाई परिभाषित गर्दै यसको महत्त्वलाई दर्साउनुहोस् ।
Define human rights and point out its importance. [Q.N.6, 2071]
६. बाल अधिकारहरू उल्लेख गर्नुहोस् । Mention child rights. [Q.N. 12, 2071]
७. अल्पमतको अधिकार भनेको के हो ? What is minority right? [Q.N. 15, 2071]
८. मानव अधिकारका मूलभूत अङ्गहरू औल्याई कुनै एकको चिनारी दिनुहोस् ।
Point out the key components of human rights and identify its key components. [Q.N. 5, 2070]
९. "अल्प सङ्ख्यकको अधिकार" भन्नाले के बुझ्नुहुन्छ ? हाल नेपालमा यसको अवस्था कस्तो छ, उल्लेख गर्नुहोस् ।
What is meant by minority rights? State its condition in present Nepal. [Q.N. 14, 2070]
१०. राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगका मुख्य कार्यहरूलाई सूचीबद्ध गर्नुहोस् ।
List the main functions of National Human Rights Commission. [Q.N. 15, 2070]
११. मानव अधिकार भनेको के हो ? यसका मूलभूत अङ्गहरू औल्याउनुहोस् ।
What is human rights? Point out its key components. [Q.N. 5, 2069]
१२. सामाजिक न्यायको धारणालाई स्पष्ट गरी मुस्लिम समुदायमा यसको अवस्था उल्लेख गर्नुहोस् ।
Clarify the concept of social justice and state its condition in Muslim Community. [Q.N. 8, 2069]
१३. बाल अधिकारहरूको सूची बनाउँदै कुनै एकको व्याख्या गर्नुहोस् ।
List the child rights and explain any one of them. [Q.N. 14, 2069]
१४. सामाजिक न्यायको धारणालाई स्पष्ट गरी दलित समुदायमा यसको अवस्था उल्लेख गर्नुहोस् ।
Clarify the concept of social justice and state its condition in Dalit community. [Q.N.5,2068]
१५. बालअधिकारहरू के के हुन् ? उल्लेख गर्नुहोस् । Mention child rights. [Q.N.15,2068]
१६. सरकारका प्रमुख अङ्गहरू केके हुन् ? कुनै एकको कार्यहरूको वर्णन गर्नुहोस् ।
What are the main organs of government ? Describe the functions of any one. [Q.N. 4, 2067]
१७. नेपाली महिलाहरूको राष्ट्रिय मुल प्रवाहमा सहभागी हुनका लागि देखिएका समस्याहरू केलाउनुहोस् ।
Analyze the problems of Nepalese women to participate in the main streams of national life. [Q.N. 5, 2067]
१८. मानव अधिकार भनेको के हो ? नेपालले यसप्रति आफ्नो प्रतिबद्धता कसरी दर्शाएको छ ?
What is human right ? How Nepal has shown its commitments towards it ? [Q.N. 8, 2067]

१९. राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगका कार्यहरूको वर्णन गर्नुहोस् ।
Describe the Works of National Human Rights Commission. [Q.N. 14, 2067]
२०. पिछडिएको समुदायलाई कसरी सामाजिक न्याय दिन सकिन्छ ? सुझाव दिनुहोस् ।
How social justice can be provided to backward community? Give suggestion. [Q.N. 16, 2067]
२१. नेपाली समाजमा महिलाहरूको स्थानको समीक्षा गर्नुहोस् ।
Examine the place of women in Nepalese society. [Q.N. 4, 2066]
२२. नेपालले मानव अधिकार प्रति आफ्नो प्रतिबद्धता कसरी जगाएको छ ? छलफल गर्नुहोस् ।
How Nepal has expressed its commitments to human rights? Discuss. [Q.N. 5(or), 2066]
२३. राजनैतिक र सांस्कृतिक मानव अधिकारहरू केलाउनुहोस् ।
Analyze political and culture human rights. [Q.N. 7, 2066]
२४. राष्ट्रिय जीवनको मूलधारमा सहभागी कुन नेपाली महिलाका समस्याहरू के के हुन् ?
What are the problems of Nepalese women to participate in the main stream of national life? [Q.N. 8, 2066]
२५. राष्ट्रिय जीवनको मूलधारमा महिला सहभागितासम्बन्धी प्रमुख समस्याहरूको विश्लेषण गर्नुहोस् ।
Analyse the major problems of women's participation in the main stream of national life. [Q.N. 5, 2065]
२६. नागरिक र राजनीतिक मानवअधिकारहरू औल्याउनुहोस् ।
Point out the civil and political human rights. [Q.N. 9, 2065]
२७. नेपाली समाजमा महिलाको स्थान उल्लेख गर्नुहोस् ।
State the position of women in Nepalese society. [Q.N. 10, 2065]
२८. नेपाली महिलाहरू सामाजिक, राजनीतिक र आर्थिक क्षेत्रमा किन पिछडिएका छन् ?
उनहरूलाई सक्रिय सहभागी बनाउने आफ्नो सुझाव दिनुहोस् ।
Why are Nepalese women backward in social, political and economic fields ? Give your suggestions for their active participation. [Q.N. 1, 2064]
२९. नेपालमा मानव अधिकारको स्थितिको लेखाजोखा गर्नुहोस् ।
Assess the situation of human rights in Nepal. [Q.N. 2, 2064]
३०. नेपालले मानवअधिकारप्रति आफ्नो प्रतिबद्धता कुन-कुन पाइला चाली जाहेर गरेको छ ?
What are the steps taken by Nepal to express its commitment to human rights ? [Q.N. 10, 2064]
३१. महिला सशक्तीकरण प्रक्रियामा कस्ता समस्याहरू देखिएका छन् ? यसको समाधानको लागि आफ्ना सुझावहरू प्रस्तुत गर्नुहोस् ।
What are the problems faced in the processes of women's empowerment ? Give your suggestions to solve them. [Q.N. 1, 2063]
३२. विभिन्न किसिमका मानवअधिकारहरूको वर्णन गर्नुहोस् ।
Describe various types of human rights. [Q.N. 2, 2063]
३३. नेपालमा कुन-कुन क्षेत्रमा मानवअधिकारको हनन भइरहेको छ ? कुनै एकको वर्णन गर्नुहोस् ।
Which are the various fields where human rights are violated ? Describe any one. [Q.N. 8(or), 2063]
३४. महिला साक्षरता वृद्धि गर्न आफ्नो सुझाव प्रस्तुत गर्नुहोस् ।
Give your suggestions to increase female literacy. [Q.N. 10, 2063]
३५. मानव अधिकार भनेको के हो ? यसप्रति नेपालले आफ्नो प्रतिबद्धता कसरी जनाएको छ ?
What is human right ? How Nepal has expressed its commitments towards it. [Q.N. 4, 2062]
३६. मानव अधिकारका प्रमुख क्षेत्रहरू के-के हुन् ? कुनै दुईको व्याख्या गर्नुहोस् ।
What are the major areas of human rights ? Explain any two of them. [Q.N. 4(Or), 2062]
३७. मानव अधिकारप्रति नेपालले आफ्नो प्रतिबद्धता कसरी प्रकट गरेको छ ? छलफल गर्नुहोस् ।
How has Nepal expressed its commitments to human rights ? Discuss. [Q.N. 4, 2061]
३८. नेपाली समाजमा महिलाको स्थानको समीक्षा गर्नुहोस् ।
Examine the place of women in Nepalese society. [Q.N. 5, 2061]

३९. सामाजिक र सांस्कृतिक मानव अधिकारहरूको विश्लेषण गर्नुहोस् ।
Analyse social and cultural human rights. [Q.N. 7, 2061]
४०. नेपाली समाजमा महिला सहभागिताका समस्याहरू औल्याउनुहोस् । ती समस्याहरूको समाधानको लागि आफ्नो सुझावहरू प्रस्तुत गर्नुहोस् ।
Indicate the problems of women's participation in Nepalese society. Give your suggestions to solve these problems. [Q.N. 4, 2060]
४१. मानव अधिकार भन्नाले के बुझ्नुहुन्छ ? विभिन्न मानव अधिकारहरूको सूची तयार गर्नुहोस् ।
What do you mean by human rights ? Prepare a list of various human rights. [Q.N. 5, 2060]
४२. विकासको अधिकार भन्ने अवधारणाको व्याख्या गर्नुहोस् ।
Explain the concept of right to development. [Q.N. 10, 2060]
४३. महिलाको सशक्तीकरण भन्ने अवधारणाको व्याख्या गर्नुहोस् ।
Explain the concept of Womens' empowerment. [Q.N. 10(Or), 2060]

Unit 5: Environment and Sustainable Development

१. वातावरणलाई प्रभाव पार्ने विभिन्न तत्वहरूको वर्णन गर्नुहोस् ।
Describe the various factors affecting environment. [Q.N.5, 2072]
२. दिगो विकास भन्नाले के बुझिन्छ ?
What do you mean by sustainable development? [Q.N.13, 2072]
३. वातावरण एवम् दिगो विकासबीचको सम्बन्धबारे छलफल गर्नुहोस् ।
Discuss the relationship between environment and sustainable development. [Q.N.7, 2071]
४. दिगो विकास भनेको के हो ? What is sustainable development? [Q.N. 13, 2071]
५. दिगो विकासका अवधारणालाई स्पष्ट पार्दै यसका प्रमुख अङ्गहरूको परिचय दिनुहोस् ।
Clarify the concept of sustainable development and identify its key components. [Q.N. 6, 2070]
६. सरकारले वातावरण संरक्षणको लागि अपनाएको प्रमुख नीतिहरू उल्लेख गर्नुहोस् ।
State the major polices of government for environmental protection. [Q.N. 16, 2070]
७. नेपाल सरकारले दिगो विकासको लागि अपनाएको रणनीतिहरू उल्लेख गर्नुहोस् ।
Mention the strategies adopted by the government of Nepal for sustainable development. [Q.N. 4, 2069]
८. दिगो विकासको अवधारणालाई प्रस्ट पार्नुहोस् ।
Clarify the concept of sustainable development. [Q.N.17, 2069]
९. नेपाल सरकारले दिगो विकासको लागि अपनाएका रणनीतिहरू उल्लेख गर्नुहोस् ।
Mention the strategies adopted by government for sustainable development. [Q.N.6,2068]
१०. वातावरणलाई प्रदूषित बनाउने विभिन्न कारक तत्वहरूको चिनारी दिनुहोस् ।
Identify various elements that pollutes environment. [Q.N.16,2068]
११. दिगो विकासका अङ्गहरूको वर्णन गर्नुहोस् ।
Describe the components of sustainable development. [Q.N. 5, 2066]
१२. दिगो विकास भनेको के हो ? वातावरणीय संरक्षणनीतिसँग यसको सम्बन्ध उल्लेख गर्नुहोस् ।
What is sustainable development ? State its relation with environmental conservation policy. [Q.N. 6, 2067]
१३. वातावरण संरक्षणको लागि सरकारले अपनाएका उपायहरू औल्याउनुहोस् ।
Indicate the measures adopted by government to protect environment. [Q.N. 17, 2067]
१४. दिगो विकासका प्रमुख अङ्गहरूको वर्णन गर्नुहोस् ।
Describe the key components of sustainable development. [Q.N. 4, 2065]
१५. उदाहरणसहित दिगो विकासको अवधारणालाई व्याख्या गर्नुहोस् ।
Explain the concept of sustainable development with examples. [Q.N. 8(Or), 2065]
१६. दिगो विकासको लागि नेपाल सरकारले अवलम्बन गरेको नीति र कार्यक्रमहरूको उल्लेख गर्नुहोस् ।
State the policies and programmes adopted by Nepal government for sustainable development. [Q.N. 3, 2064]
१७. दिगो विकास र पारिस्थिकीय प्रणालीबीच कस्तो सम्बन्ध देखिन्छ ? उल्लेख गर्नुहोस् ।
State the relation between sustainable development and ecosystems. [Q.N. 9, 2064]

१८. दिगो विकासको लागि कुन-कुन पक्षमा ध्यान दिनुपर्छ ? कुनै दुईको वर्णन गर्नुहोस् ।
What are the aspects to be given attention for the sustainable development ? Describe any two. [Q.N. 3, 2063]
१९. दिगो विकास भनेको के हो ? उदाहरणसहित स्पष्ट पार्नुहोस् ।
What is sustainable development ? Clarify with examples. [Q.N. 9, 2063]
२०. दिगो विकासका लागि नेपाल सरकारले अपनाएको रणनीतिको विवेचना गर्नुहोस् ।
Discuss the strategies adopted by Nepalese government for sustainable development. [Q.N. 5, 2062]
२१. दिगो विकासका अङ्गहरूको छोटो विवरण प्रस्तुत गर्नुहोस् ।
Give a brief description of the components of sustainable development. [Q.N. 6, 2061]
२२. दिगो विकासलाई परिभाषित गर्नुहोस्, तथा दिगो विकास सम्बन्धी श्री ५ को सरकारका नीतिहरूको वर्णन गर्नुहोस् ।
Define sustainable development, and describe H.M.G. policies for sustainable development. [Q.N. 3(Or), 2060]

Unit 6: Nepal's Foreign Relation

१. असंलग्नताको अवधारणालाई स्पष्ट पार्दै, असंलग्न आन्दोलनमा नेपालको भूमिकाबारे चर्चा गर्नुहोस् ।
Clarify the concept of nonalignment, and state the role of Nepal in nonalignment movement. [Q.N.6, 2072]
२. सार्कका उद्देश्यहरू सूचीबद्ध गर्नुहोस् । List the objectives of SAARC. [Q.N.14, 2072]
३. विश्व व्यापार सङ्गठनका कार्यहरू औल्याउनुहोस् ।
Point out the functions of WTO. [Q.N.15, 2072]
४. असंलग्न आन्दोलनमा नेपालको भूमिका वर्णन गर्नुहोस् ।
Describe the role of Nepal in Non-aligned movement. [Q.N.8, 2071]
५. इ.सं. १९९० पश्चात् नेपाल र चीनबीच सम्बन्धको चर्चा गर्नुहोस् ।
State the relationship between Nepal and China after 1990 A.D. [Q.N. 10, 2071]
६. संयुक्त राष्ट्रसङ्घका सिद्धान्तहरू सूचीबद्ध गर्नुहोस् ।
List the principles of the UNO. [Q.N. 14, 2071]
७. असंलग्न आन्दोलन भनेको के हो ? वर्तमान विश्व राजनैतिक परिवेशमा यसको औचित्य उल्लेख गर्नुहोस् ।
What is non-aligned movement? State its rational in present word political context. [Q.N. 7, 2070]
८. नेपालको परराष्ट्र नीतिका निर्धारक तत्वहरू के के हुन् ? कुनै दुईको वर्णन गर्नुहोस् ।
What are the determinants of Nepal's foreign policy? Explain any two of them. [Q.N. 8, 2070]
९. वि.सं. २०६३ पछि नेपाल भारत सम्बन्धबारे टिप्पणी लेख्नुहोस् ।
Prepare a note on Nepal's relation with India after 2063 B.S. [Q.N.17, 2070]
१०. नेपालको शान्ति प्रक्रियामा संयुक्त राष्ट्र संघको भूमिका औल्याउनुहोस् ।
Point out the role of U.N. in the peace process of Nepal. [Q.N. 7, 2069]
११. सार्कका उद्देश्यहरूको सूची बनाई कुनै एकको व्याख्या गर्नुहोस् ।
List the objectives of SAARC and explain any one of them. [Q.N. 11, 2069]
१२. वि.सं. २०४६ पछि नेपाल-भारत सम्बन्धको छोटो टिप्पणी लेख्नुहोस् ।
Write a brief note on Nepal's relation with India after 2046 B.S. [Q.N. 12, 2069]
१३. नेपालको परराष्ट्र नीतिका निर्धारक तत्वहरू के के हुन् ? कुनै दुईको वर्णन गर्नुहोस् ।
What are the determinants of Nepal's foreign policy ? Explain any two. [Q.N.7,2068]
१४. नेपाललाई विश्व व्यापार सङ्गठनमा प्रवेश गर्दाको फाइदाहरू औल्याउनुहोस् ।
Point out the advantages to Nepal for intering in WTO. [Q.N.17,2068]
१५. वि.सं. २०४६ पछि नेपाल-चीन सम्बन्धको छोटो टिप्पणी लेख्नुहोस् ।
Prepare a brief note on Nepal's relations with china after 2046 B.S. [Q.N.18,2068]
१६. नेपालको शान्ति प्रक्रियामा संयुक्त राष्ट्र सङ्घको भूमिकाको लेखाजोखा गर्नुहोस् ।
Assess the role of U.N. in Nepal's peace process. [Q.N. 7, 2067]
१७. सार्क भनेको के हो ? यसका उपलब्धिहरू के के छन् ?
What is SAARC ? What are its achievements ? [Q.N. 18, 2067]

16. Rural Development

Course Content

Course Contents

Part A: Principles of Rural Development

Teaching hours 65

Unit 1: Rural Development Planning

Teaching hours 10

- Concept
- Elements of micro planning
- Need for micro planning

Unit 2: Management Practices and Financing Rural Development

Teaching hours 15

- Principles of rural development management
- Human resource management for rural development
- Conflicts in rural development and methods of managing conflicts
- Sources of fund for rural development
- Fund raising for rural development

Unit 3: Approaches of Rural Development (Basic Features)

Teaching hours 10

- The modernisation theory or market-led approach
- Dependency theory
- Participatory theory

Unit 4: Planning Tools and Techniques for Rural Development

Teaching hours 20

- Process for local level plan formulation
- Data collection for project formulation – primary and secondary
- Tools and techniques: Participatory Rural Appraisal (PRA), Rapid Rural Appraisal (RRA), Participatory Learning and Action (PLA) and Focus Group Discussion (FGD)

Unit 5: Implementation, Monitoring and Evaluation of Rural Development

Teaching hours 10

- Project implementation – process and basic elements of implementation plan
- Project monitoring – purpose and process
- Project evaluation – objectives and methods (before and after, with and without)

Part B: Rural Development in Nepal

Teaching hours 65

Unit 6: Rural Economic Structure of Nepal

Teaching hours 20

- Agrarian structure
- Land tenure system
- Agrarian movement
- Rural industries – small and cottage industries
- Infrastructures – road, communication, irrigation and electrification
- Rural market – types and channel
- Rural indebtedness and institutional finance
- Entrepreneurship and informal sector
- Village tourism

Unit 7: Institutions for Rural Development in Nepal

Teaching hours 10

- Government Institution – Ministry of Local Development and Ministry of Women Development (functions and programmes)
- Private sector: Corporate Social Responsibility, Private Voluntary Organisations (PVOs) – their objectives and features
- Social organisations: self-help groups, civil societies, NGOs, CBO – their objectives and features

Unit 8: Rural Development Policies, Strategies and Prospects

Teaching hours 25

- Rural development policy – goals and features
- Strategies of rural development: concepts and types
- Elements of change in rural life of Nepal: Education, technology, urbanization, exposure: internal and external
- Resource richness and prospects: biodiversity, topographical richness and natural beauty, social harmony and cultural heritage

Unit 9: Environment and Sustainable Development

Teaching hours 10

- Environment management for sustainable development
- Biodiversity and environment conservation in Nepal

Part C: Practicum: Report Writing

Teaching hours 20

Unit 10: Report writing of the field works

Teaching hours 20